

Τόμος Πρακτικών Φιλοσοφικού Forum «Ανάδρασις»
ISBN: 978-618-82935-0-2

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

**Ο ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ ΣΤΟ CONTINUUM Η DISCRETUM
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ – ΤΕΧΝΗΣ**

Dimitra Mermigki,

Architect, Bachelor Degree: Architectural (N.T.U.A, Technological
Educational Institute of Athens),
Master Architectural (N.T.U.A), PhD. Research Scholar (S.E.M.F.E.,
N.T.U.A)

E-mail: archdmer@ yahoo.com, Tel +30 2106464312, Mob:
+306938200313

Δήμητρα Μερμίγκη

Αρχιτέκτονας (Ε.Μ.Π.)

Μεταπτυχιακή Αρχιτεκτονικής (Ε.Μ.Π.)

Υπ. Δρ. Σχολής Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών
(Σ.Ε.Μ.Φ.Ε., Α.Κ.Ε.Δ.), Ε.Μ.Π.

Περίληψη

Στον όρο *διάκοσμος* συνυφαίνεται η έννοια του κόσμου. Καθώς στο διάκοσμο αναγνωρίζεται πρωταρχικά η αιτιατή διάστασή του ως στολισμού στη φύση, ο διάκοσμος κυριαρχεί ως μιμητικό - αναπαραστατικό κατασκεύασμα και εμφανίζεται ποικιλότροπα στα πολιτιστικά περιβάλλοντα. Υπό αυτήν την οπτική το εννοιολογικό υπόβαθρο του διακόσμου οριοθετεί ένα οργανικό σύνολο σχέσεων (μοτίβων και μοτιβισμών) με κύριο αποδέκτη τις τέχνες και μέρους των

επιστημών. Σε αυτήν την εμπλοκή σκιαγραφούνται εν δυνάμει συνάφειες ή αισθητικοί - φιλοσοφικοί διάυλοι επικοινωνίας στο continuum του γνωσιολογικού αρχαιο-ελληνικού τρίπτυχου μαθηματικά - μουσική - αστρονομία. Ο Μικρός και Μέγας Διάκοσμος του Δημόκριτου (ή του Λεύκιππου) ή η Διακοσμία του Επίκουρου αρθρώνουν τις πρώτες κοσμοθεωρήσεις ακολουθούμενες από τις “πρώτες αρμονικές” φιλοσοφικών αρχών ή αστρονομικών παρατηρήσεων. Ενώ η παραπάνω διαλεκτική διαφαίνεται ολιστικά στην Αρχαία Ελληνική Σκέψη, αποκαθίσταται ως διακριτή στη Δυτικοευρωπαϊκή και τη παγκόσμια διανόηση. Κάτω από τις σύγχρονες κοσμοθεωρίες ο διάκοσμος μεταμορφώνεται από κατασκευάσμα σε απεριόριστο σύμπλεγμα σχέσεων πραγματικών ή virtual δικτυακών χώρων. Οι δυνατότητες αυτές δίνουν νέες κατευθύνσεις στο εννοιολογικό πλαίσιο του διακόσμου, της σχέσης με το χώρο και των γνωσιολογικών και καλλιτεχνικών πεδίων. Η ανακοίνωση παρουσιάζει το διάκοσμο και τις εννοιολογικές μεταμορφώσεις του μέσα από τα παραπάνω πεδία όπως καταγράφονται μέσα από κοσμο – θεωρίες και θεωρήσεις. Σε δεύτερο επίπεδο παρουσιάζεται ως αυτόνομος δείκτης και αποδέκτης κρίσεων για καλλιτεχνικές δημιουργίες ως αποτελέσματα κοσμοθεωρήσεων.

Λέξεις κλειδιά

Διάκοσμος, continuum, discretum, ornament, παραμετρικό.

Το παρόν κείμενο διερευνά το εννοιολογικό περιβάλλον των όρων διάκριση και συνέχεια στο σύνολο της φιλοσοφίας, επιστήμης και τέχνης

μέσα από τον *διάκοσμο*. Η επιλογή του *διακόσμου* επικαιροποιείται μέσα από την ίδια του την ιδιότητα ως φαινόμενου που συναντάται στη φύση (ως αιτιατός διατεταγμένος στολισμός) αλλά και ως πολιτιστικού κατασκευάσματος (ως μιμητικό, αναπαραστατικό, πρακτικό ή εννοιολογικό κατασκεύασμα του ανθρώπου), το οποίο διαπλέκεται με τις τέχνες αλλά και με επιστημονικά πεδία (όπως αυτά των μαθηματικών και ειδικότερα της γεωμετρίας). Αποτελεί ένα ενδιαφέρον παράδειγμα πεδίο φιλοσοφικών στοχασμών για τις έννοιες της διάκρισης και της συνέχειας.

Επιχειρώντας μια σχηματοποιημένη διατύπωση του διακόσμου ως μέρος διάκρισης και συνέχειας ο ορισμός του θα μπορούσε να αποδοθεί μέσα από τους μετασχηματισμούς του εννοιολογικού σχήματος *μορφή* – *περιεχόμενο*. Σε απόρροια του παραπάνω συνεπικουρεί το αξιακό σχήμα *ουσιώδες* – *επουσιώδες* και ο *αποχρών λόγος*¹ του σχήματος αυτού. Τα προαναφερθέντα με τη σειρά τους προκύπτουν από πρωτεύοντα σχήματα όπως το εννοιολογικό σχήμα *Ουσία* – *Ταυτότητα*, όπου “η έννοια της ταυτότητας συνήθως συνδέεται με την αντίληψη κάποιας σταθερής και παραμόνιμης ουσίας ή οντότητας, αντιδιατελλόμενης προς γνωρίσματα θεωρούμενα επουσιώδη και επιφανειακά” (Βιρβιδάκης, Λέκκας, 2003: 53). Δευτερεύοντα στοιχεία θα μπορούσαν να αποδοθούν με τους όρους: *διαποίκιλμα*, *συμπίλημα*, *περίσσευμα*, *περιττό*, *επίθετο* ή *επιπλέον*. Σε μία άλλη εκδοχή ο *διάκοσμος* θα μπορούσε να ορισθεί εξίσου ως σχέση

¹ Αναφορά στην αρχή του αποχρώντος λόγου – αρχή λογικής του Αριστοτέλη, αρχή κατά την οποία για κάθε τι υπάρχει μια λογική αιτία, “*Επίστασθαι δε οϊόμεθ’ έκαστον απλώς, όταν την τ’ αιτιάν οϊόμεθα γινώσκειν, δι’ ην το πράγμα εστιν, ότι εκείνο αιτία εστι και μη ενδέχεσθαι τουτ’ άλλως έχειν*” (Όργανον, Αναλυτ. Ύστερ. Α’ - Ζ’, 71 β’-9).

Τόμος Πρακτικών Φιλοσοφικού Forum «Ανάδρασις»
ISBN: 978-618-82935-0-2

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

μέσα από συναρτήσεις μιας ή περισσότερων μεταβλητών. Στην πρώτη περίπτωση είναι αναγκαία η διευκρίνιση της μεταμόρφωσης του περιεχομένου των παραπάνω εννοιών σε συνάφεια με το εκάστοτε πολιτισμικό ιστορικό πλαίσιο. Στη δεύτερη περίπτωση η εκκίνηση θα μπορούσε να επικαιροποιηθεί από καθαρά μαθηματικά (χωρίς σημαίνον και σημαινόμενο) με την προβληματική της εφαρμογής σε υφιστάμενα παραδείγματα διακόσμου. Μια τρίτη προσέγγιση ορισμού συνδυαστική των δύο παραπάνω θα έδινε ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα. Σύμφωνα με τα παραπάνω ο *διάκοσμος* θα μπορούσε να οριστεί ως η δυναμική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ στοιχείων ή συνόλων και προσδίδει σε αυτά τα αισθητικά φαινόμενα χαρακτηριστικά και αξίες του που διέπονται από εγγενή επιστημονικά γνωρίσματα όπως οι μαθηματικές και γεωμετρικές αρχές. Τέλος ένας άλλος ορισμός με εκλεκτικιστικά γνωρίσματα θα μπορούσε να είναι ο εξής: ως *διάκοσμος* καλείται το πέραν της ελάχιστης και αναγκαίας δομής συστατικό ενός πράγματος ή ενός συνόλου με φαινόμενο σκοπό να προσδώσει αισθητικές – αισθητηριακές ποιότητες και *αποχρώντα λόγο* σύμφωνα με τις παραπάνω επιστημονικά ελέγξιμες αισθητικές αξίες. Στις παραπάνω προσπάθειες προσέγγισης και απόδοσης ορισμού ο *διάκοσμος* αποτελεί εκτός των άλλων ένα αξιολογικό εργαλείο περιγραφής και νοηματοδότησης των δυνητικών ή καθολικών κοσμοθεωρήσεων με φιλοσοφικό (και ειδικότερα αισθητικό) έρεισμα. Υπό αυτήν την οπτική το εννοιολογικό του υπόβαθρο οριοθετεί ένα οργανικό σύνολο σχέσεων με κύριο αποδέκτη τις τέχνες και έδρα αναφοράς το πεδίο μέρους των επιστημών. Μοιραία λοιπόν συνδιαλέγεται εκτός από τη φιλοσοφία και τις τέχνες, με τα μαθηματικά, τη γεωμετρία και τα κυρίαρχα αναλυτικά τους εργαλεία. Σε ακολουθία με

τα παραπάνω μια απλουστευτική εκδοχή των μαθηματικών όρων *continuum* και *discretum* οριοθετεί τα σημαίνοντα - σημαινόμενα του διακόσμου με τα αντίστοιχα του τρίπτυχου Φιλοσοφία, Επιστήμη και Τέχνη, στο εύρος του ιστορικού χρόνου. Ένα μέρος αυτού του corpus σχέσεων προσδιορίζει τα εν γένει χαρακτηριστικά του διακόσμου όπως είναι το *μοτίβο* και ο *μοτιβισμός* προερχόμενα από γραμματικές σχημάτων γεωμετρίας - αρίθμησης, λόγου, συμπεριφοράς, κίνησης, ήχου, κλπ.

Στον όρο *διάκοσμος* συνυφαίνεται η έννοια του κόσμου (Σταματάκος, 2006: 261,545) (Lalande, 1960:862). Ο προσδιορισμός του κόσμου ως *πεπερασμένο και ιεραρχικά διατεταγμένο νομοτελειακό σύστημα αναγνώρισης της δομής της φύσης* (Lalande, 1960: 389, 862, 389) εκκινεί από τους αρχαίους Έλληνες Προσωκρατικούς, τους Πυθαγόρειους, τους Κλασικούς φιλοσόφους (Πλάτωνα, *Φαίδων* 97c, *Συμπόσιο* 209A, *Νόμοι* 853 A) και συνεχίζεται στη σύγχρονη φιλοσοφία και ως ερμηνευτικός οδηγός των προαναφερθέντων φιλοσοφικών περιόδων (Popper, 2002: 19). Σε αυτήν την εμπλοκή σκιαγραφούνται εν δυνάμει συνάφειες ή αισθητικοί - φιλοσοφικοί διάυλοι επικοινωνίας στο *συνεχές (continuum)* του γνωσιολογικού αρχαιο-ελληνικού μαθηματικού τετράπτυχου (*τετραωδίου*) που περιλαμβάνει την αριθμητική, τη μουσική, τη γεωμετρία και την αστρονομία. Με τον όρο συνήθως ονοματίζουν τα συγγράμματα και τις θεωρήσεις τους μεγάλοι φιλόσοφοι και ερευνητές. Μερικά τέτοια παραδείγματα είναι: Ο Μικρός και Μέγας Διάκοσμος του Προσωκρατικού Φιλόσοφου Δημόκριτου (και του Λεύκιππου), ή η Διακοσμία του Προσωκρατικού Φιλόσοφου Επίκουρου (ο όρος Διακοσμία που συναντάται στη θεωρία του σημαίνει το κενό μεταξύ των

κόσμων) (Lalande, 1951: 389). Σε αυτά περιγράφουν την συνέχεια που περιγράφει ο όρος ως ολιστικό σύστημα ανάγνωσης του κόσμου συνολικά.

Η διατεταγμένη αιτιατή θέση του *διακόσμου* στη φύση, δηλαδή ως στολισμού φέροντος νοήματος (Man, 1992: 28), τον καθιστά κυρίαρχο μιμητικό, αναπαραστατικό κατασκευάσμα ή εύρημα, με πολυδιάστατες εκφάνσεις στα πολιτιστικά περιβάλλοντα υπαγωγής του. Η παραπάνω συστοιχία *δημιουργία – τάξη – διάκοσμος* αναπτύσσεται σε όλο το εύρος των αισθήσεων και της αντιληπτικότητάς μας και αφορά σε όλο το εύρος των φιλοσοφικών και επιστημονικών ζητημάτων με καλλιτεχνικό έρεισμα. Ως τέτοιας υφής πολιτισμικό προϊόν αναφύεται από το μύθο, τις θεογονίες, τις κοσμογονίες, συμπράττει με το ιστορικό γεγονός και τις περί αυτού κοσμο-θεωρήσεις. (Μερμύγκη, 2012: 219-236). Στα ομηρικά έπη ο *διάκοσμος* περιγράφεται σε ένα χρηστικό και πολύτιμο αντικείμενο, την ασπίδα του Αχιλλέα, μυθικό έργο τέχνης και τεχνικής (Ομήρου, *Ιλιάδα*, ραψ. Σ': 474-608). Την ίδια στιγμή εξακτινώνει αυτήν τη δράση στην επικοινωνία, τη διατήρηση της μνήμης, τη γνώση, την εκμάθηση, την ψυχαγωγία, τον καλλωπισμό κλπ. Αξιολογείται έτσι ως συστατικό κοινωνικών πρακτικών, οντολογικών αναζητήσεων, αισθητικών αξιών και ομόλογο της αναδυόμενης επιστήμης και των εγκύκλιων τεχνών. Παραμένει ωστόσο ένα εν δυνάμει αυτόνομο εγχειρίδιο περιγραφής, κατανόησης και απόδοσης της τάξης και της διάταξης των συστημάτων του κόσμου. Μια τέτοια αξιολόγηση τοποθετεί το *διάκοσμο* εντός ενός θεωρητικού πολυεπίπεδου σχήματος με σημειολογικές προεκτάσεις.

Και ενώ η περιγραφείσα διαλεκτική διαρθρώνεται ολιστικά στην Αρχαία Ελληνική Σκέψη, μεταπίπτει σε διακριτή εκκινώντας από το λατινικό κόσμο, και φθάνοντας στη Δυτικοευρωπαϊκή και την παγκόσμια διανόηση. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η Αριστοτελική διάκριση δεν διαρρηγνύει το συνεχές μεταξύ επιστήμης, τέχνης και φιλοσοφίας. Εδώ, ο *διάκοσμος* ως *ὄψις* (θεαματικός διάκοσμος) μέσα από μία πρώτη αισθητική ανάγνωση, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι διαμορφώνεται ολιστικά εντός ενός δημιουργικού *εξαφούς σχήματος*² και άλλοτε επιλεκτικά εγκολπώνεται και οριοθετείται ως διακριτό μέρος *κατά το ποιόν* (*μέλος, μῦθος, ἦθος, λέξις, ὄψις, διάνοια*) στο εννοιολογικό συνεχές της τραγωδίας όπως περιγράφεται στο Αριστοτελικό έργο *Περί Ποιητικής*. Με αυτή την ολιστική αυτή ερμηνεία ο διάκοσμος συνδέεται με τις φαινόμενες εκφάνσεις της μορφής. Υπό αυτή την οπτική ο διάκοσμος ως *ὄψις* συνδέεται και με το χαρακτήρα ή ἦθος ενός πράγματος και γενικότερα με τον όρο *μίμησις* (Συκουτρής, 1999: 52-53). Οι δύο προαναφερθέντες όροι διαμορφώνονται κάτω από την επήρεια φυσικών ή πολιτιστικών αισθητικών πλαισίων.

Το *continuum* του αρχαίου ελληνικού κόσμου διαταράσσεται από την πρώτη διάκριση που θα μπορούσε να λογιστεί ως τομή, αρχίζει να διαφαίνεται στον λατινικό κόσμο και συνοψίζεται στην πρόταση “*Varietas delectat*” (“η ποικιλία τέρπει”). Η διατύπωση αυτή προσδιορίζει μια νέα κλιμάκωση αισθητικών κριτηρίων και αξιών: με την παράδοση προκύπτουσα πρόταση “*αδιάφορο ενδιαφέρον*” η αισθητική εκκινεί από το μανάλ, το ενοχλητικά συνηθισμένο και βαρετό έως το

² Το εξαφές θα μπορούσε να είναι μια προτεινόμενη επέκταση του τριφούς δρώμενου [βλ. Τριφές δρώμενο (Κίνηση – Λόγος – Μέλος) (Λέκκας, 2003: 45)] και στις άλλες δημιουργικές εκφάνσεις – χειρονομίες που μετεξελίσσονται σε ολοκληρωμένες διακριτές τέχνες, όπως η ζωγραφική, η γλυπτική και η αρχιτεκτονική.

ασύλληπτο, τη συναισθηματική εμπειρία του απείρου και μια πρώιμη υπαρξιακή αναζήτηση για την ταξινόμηση του κόσμου. Αυτό εμφανίζεται με την σταδιακή και πλήρη αυτονόμηση των διακριτών μερών του *τριφυούς δρώμενου* (Κίνηση – Λόγος – Μέλος) (Λέκκας, 2003: 45) της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας μεταγενέστερα / κατά την ιστορική εξέλιξη.

Παρόλα αυτά η συνέχεια στη λατινική εκδοχή για τη διάταξη του κόσμου παρουσιάζεται μέσα από μια ενδιαφέρουσα διάσταση στη *Μεγάλη Αφήγηση του διακόσμου* μεταξύ των συνδεόμενων τεχνών που ανακαλύπτει κανείς, για παράδειγμα, στο *continuum* των *baroque* εκδοχών του. Εδώ θα πρέπει να γίνει μια απαραίτητη διευκρίνιση για τα καλλιτεχνικά στυλ και τις περιόδους τέχνης που πραγματώνονται ετεροχρονισμένα και διακριτά σε κάθε τέχνη. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της ετεροχρονίας, της ετεροτοπίας και της διαφορετικότητας μεταξύ εικαστικού και μουσικού ιστορικού *baroque* αντίστοιχα. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί και η γενικότητα της άποψης που υποστηρίζει ο Γάλλος φιλόσοφος G. Deleuze, λέγοντας ότι το έργο του Leibniz επηρέασε την ιστορική περίοδο του Baroque,³ καθώς και πολλές θεωρίες για τη σύγχρονη τέχνη και επιστήμη με *baroque* οπτική (Deleuze, 2006:27-28).

Τους τελευταίους αιώνες, με την μεγάλη ειδίκευση στα διακριτά τμήματα των επιστημών νέες κοσμοθεωρίες δημιουργούνται, αναπαράγονται, ανακυκλώνονται ή αντικαθιστούν τις παλιές. Χαρακτηριστική είναι η αντικατάσταση του πεπερασμένου κόσμου της Αρχαιότητας (κόσμου του

³ Το *baroque* εκφράζεται με διαφορετικούς τρόπους, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους σε χώρες και τέχνες: "...Ο όρος χρησιμοποιείται κατ' επέκταση... και στη μουσική, για να υποδηλώσει την περίοδο ανάμεσα στον Μοντεβέρντι (-1643) και τον Γ.Σ.Μπάχ (- 1750)" (Reid & κ.ά., 1985: 191).

Αριστοτέλη) και του Μεσαίωνα από το κοσμοείδωλο του άπειρου γεωμετρικοποιημένου χώρου.⁴ Στη σύγχρονη εποχή, κάτω από την επιρροή των αντίστοιχων κοσμοθεωριών, ο διάκοσμος εγκαταλείπει οριστικά την υλική και αισθητική συμμετοχή του στο αντικείμενο – έργο τέχνης. Ειδικότερα, από τον 20^ο αιώνα και μετά, αναφέρεται η αντιμετώπιση του *διακόσμου* ως μέρους μίας μάλλον μαθηματικής σχέσης σε ένα αντίστοιχο επιστημονικό περιβάλλον. Για παράδειγμα, μαθηματικές θεωρίες του 20^{ου} αιώνα που διαχειρίζονται θέματα γύρω από τη συμμετρία στους *διακόσμους*, εμπλουτίζονται από διάφορους μελετητές.⁵ Η τέχνη παρακολουθεί τα επιστημονικά και φιλοσοφικά δρώμενα με πρόσχημα το *διάκοσμο*.

Η αρωγή της τεχνολογίας στην επιστημονική αναζήτηση καθιερώνει το διάκοσμο ως κυρίαρχο σύμπλεγμα σχέσεων εντός εικονικών κόσμων. Η εφαρμογή παραμετρικών εξισώσεων (όπως αλγορίθμων) και μοντέλων (όπως αυτό της αυτό-ομοιότητας), διαμορφώνουν μία νέα εποχή που χαρακτηρίζεται ή αποκαλείται πολυμορφική και πολλές φορές προκλητικά εν δυνάμει μορφογενετική (αφού προάγει τη γένεση νέων μορφών ανεξάρτητων από φυσικά πρότυπα). Συγκεκριμένα, ο *παραμετρικός σχεδιασμός* περιγράφει ένα σύνολο σχέσεων μεταξύ διακριτών στοιχείων ενός δυναμικού αντικειμένου και όχι τη σταθερή γεωμετρία του. Αυτό δίνει τη δυνατότητα πολλαπλών εναλλακτικών

⁴ Κατά τον Alexandre Koyré (1892 - 1964), δύο είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που διαχωρίζουν τον Αριστοτελικό Κόσμο και τις σύγχρονες κοσμοθεωρίες που συνδέονται με το κοσμοείδωλο του απείρου γεωμετρικοποιημένου χώρου στο έργο του: *Από το κλειστό κόσμο στο άπειρο σύμπαν*, μια σειρά από διαλέξεις στο The Johns Hopkins University το 1959 (Μπαλτάς, 1999, *Alexandre Koyré*).

⁵ Η πιο σημαντική για τη μελέτη της τέχνης του διακόσμου προήλθε από μαθηματικούς όπως ο A. Speiser, (1927). (E. Müller, 1944, A. Shepard, 1948, J. Garrido, 1952, NV Belov, 1956, L. Fejes Toth, 1964, DW Crowe, 1971, 1975, D. Washburn, 1977).

λύσεων από ένα αρχικό αντικείμενο. Το *παραμετρικό μοντέλο* είναι πολυμορφικό και κατασκευάσιμο ως προς όλες τις δυνητικές παραλλαγές της αρχικής μορφής. Υπό αυτήν την οπτική, ο *διάκοσμος* – ειδικά στην αρχιτεκτονική – διαπλέκεται στην εισαγωγή του *παραμετρισμού* στον σχεδιασμό. Ο προκύπτων *παραμετρισμός* προβάλλει το σχεδιαστικό *discretum* στο *continuum* του σχεδιασμού του αρχιτεκτονικού γίνεσθαι έως τώρα. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ακόμα και η μοντέρνα εποχή παρακολουθεί σε κάποια σημεία το προβιομηχανικό αρχιτεκτονικό *continuum* σχεδιασμού.⁶ Παρόλα αυτά ένα *παραμετρικό μοντέλο* δυνητικά διαθέτει εσωτερικά στοιχεία συνεχή, τα οποία θα αποκαλούσαμε *παραμετρικό διάκοσμο*. Αυτές οι μορφές τεχνολογικών διάκοσμων που άπτονται ψηφιακής επεξεργασίας θα μπορούσαν να σκιαγραφήσουν ένα είδος *μετα – διάκοσμου*. Υπό αυτή την οπτική πιθανότητα ο *διάκοσμος* να διαμορφώνει μικροσκοπικό ή μακροσκοπικό *continuum* ή *discretum* αντίστοιχα εντός των διαφόρων πεδίων επιστήμης ή τέχνης που εφαρμόζεται.

Η διάκριση του κλάδου της Αισθητικής από τη Φιλοσοφία (Beardsley, 1989:147-148), αλλά και η τομή μεταξύ Αισθητικής και επιστημών θέτει την προβληματική μιας διαλεκτικής μεταξύ των εννοιών της *διάκρισης* και της *συνέχειας* στο σύνολο των τεχνών και των επιστημών, που έχει παραφθαρεί. Υπό ποιους όρους θα μπορούσαμε να διαμορφώσουμε ένα δίαυλο Αισθητικής – επιστημών μέσα από τον *διάκοσμο*; Μία αναγωγή του εννοιολογικού υποβάθρου του διακόσμου σε μια γενικευμένη μορφή των αισθητικών κατηγοριών θα μπορούσε να αποδοθεί με την περεταίρω

⁶ *The Autopoiesis of Architecture* Vol.1 & 2, ο Patrik Schumacher εισάγει τον *παραμετρικό σχεδιασμό* ως το επόμενο κίνημα, που αντικαθιστά κατ' αυτόν το μοντερνισμό, στην ιστορία της αρχιτεκτονικής. <http://www.patrikschumacher.com>

διερεύνηση για το αν Αισθητική είναι ο διάκοσμος διάκρισης ή συνέχειας των επιστημών, με τις όποιες νοηματοδοτήσεις που φέρει η έννοια διάκοσμος.

Βιβλιογραφία

- Beardsley, M. (1989). *Ιστορία των Αισθητικών Θεωριών*. μτφ. Κούρτοβικ, Δ., Χριστοδουλίδης, Π., Αθήνα: Νεφέλη.
- Βιρβιδάκης, Σ. – Γράψας, Ν. – Γρηγορίου, Μ. - Ζωγράφου, Μ. – Λέκκας, Δ. – Παπαοικονόμου - Κυπουργού, Κ. (2003). *Τέχνες II: Επισκόπηση Ελληνικής Μουσικής και Χορού, Διαλεκτικοί Συσχετισμοί – Θεωρία της Ελληνικής Μουσικής*, Τ. Α΄, Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Deleuze, G. (2006). *Πτύχωση. Ο Λάμπνιτς και το μπαρόκ*. μτφ. Ηλιάδης, Ν. Αθήνα: Πλέθρον.
- Lalande, A. (1960). *Λεξικόν της Φιλοσοφίας* (Τόμ. 2ος). μτφ., επιμ., Ε.Π.Φικιώρης, Αθήνα: Πάπυρος.
- Λέκκας, Δ., Γράψας, Ν. (2002). «Θέματα Ταυτότητας: Στοιχεία αναλυτικής, αφηρημένης και εφηρμοσμένης προσέγγισης». *Διαλεκτικοί συσχετισμοί, θεωρία της Ελληνικής Μουσικής*. Τόμος Α΄, κεφ. 3. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Man, T. (1992). *Δόκτωρ Φάουστους*. μτφ. Δικταίος, Α., Αθήνα: Σ. Ζαχαρόπουλος.
- Μερμίγκη, Δ. (2015, 06). «Διάκοσμος και Ηθική στο έργο του Ν. Καζαντζάκη». *Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο 'Αισθητική και Ηθική: Σχολή Καλλιτεχνικών Σπουδών ΤΕΙ Αθήνας στην Αθήνα*.
- Ομήρου. *Ιλιάδα* (Τόμ. ραψ. Σ΄:474-608).

Popper, Karl (2002). *Ο κόσμος του Παρμενίδη. Δοκίμια για τον Προσωκρατικό Διαφωτισμό*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.

Reid, Ch. & κ.α. (1985). *Λεξικό των εικαστικών τεχνών*. μτφ. Παππάς, Α., μτφ. Αθήνα: Υποδομή.

Σταματάκος, Ι. (2006). *Λεξικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης*. Αθήνα: εκδ. Δεδεμάνδη.

Συκουτρής, Ι. (1999). *Αριστοτέλους, Περί Ποιητικής*. (Σ. Μενάρδος, μτφ.) Αθήνα: Εστία.

Συλλογικό, Μερμίγκη, Δ. (2012). «Περί μνημονικής ετερότητας του μουσειακού χώρου». Στο *Έρευνα στην Αρχιτεκτονική 2, Σχεδιασμός - Χώρος - Πολιτισμός ΕΜΠ*, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών (σελ. 219-236). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Κείμενα

Μπαλτάς, 1999, *Alexandre Koyré, κείμενα και σημειώσεις του μεταπτυχιακού προγράμματος Σχεδιασμός - Χώρος – Πολιτισμός*, ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

Δικτυακοί τόποι

<http://www.patrikschumacher.com>